

HUMANISTISCH VERBOND

EIGENTIJD'S HUMANISME

Met *Eigentijds humanisme* heeft u het basisdocument in handen dat de uitgangspunten beschrijft van het levensbeschouwelijke humanisme van het Humanistisch Verbond. Het is eveneens een aanvulling op de toelichting van de beginselverklaring die in 1973 verscheen. Deze uitgangspunten bieden een basis op grond waarvan humanisten hun positie in actuele maatschappelijke en levensbeschouwelijke discussies kunnen formuleren en waarop zij een persoonlijk humanisme kunnen vormgeven.

DRIE ELEMENTEN

We onderscheiden drie elementen van het levensbeschouwelijk humanisme:

- 1. De grondslag:** het humanisme is een levensbeschouwing die uitgaat van de waardigheid van mensen en die inspiratie vindt in menselijke vermogens;
- 2. De maatschappelijke component:** het humanisme is een politiek-moreel streven;
- 3. De persoonlijke component:** het humanisme omvat het streven naar een goed, mooi en zinvol persoonlijk leven.

zelf denken samen leven

1

Het humanisme is een levensbeschouwing die uitgaat van de waardigheid van mensen en die inspiratie vindt in menselijke vermogens

DE MENS ALS UITGANGSPUNT

Het humanisme is een uniek experiment om goed en mooi te leven. Zowel maatschappelijk als persoonlijk streven humanisten naar menselijke ontplooiing en ontwikkeling. Kernwoorden hierbij zijn vrijheid, kracht, verantwoordelijkheid en waardigheid.

Het is onze inzet om de wereld en het leven te begrijpen met uitsluitend menselijke vermogens. We zijn ervan overtuigd dat de mens tijdens de evolutie is ontstaan uit natuurlijke processen. Dit betekent dat mensen verbonden zijn met de natuurlijke wereld en dat ons leven – net als ieder leven – eindig is: we moeten het met deze wereld en met dit leven doen. Dit besef van eindigheid is soms moeilijk te dragen. Humanisten vatten eindigheid vooral op als een uitdaging en aansporing om een zo goed mogelijk leven te leiden. Mensen hebben in principe het vermogen om hun bestaan in vrijheid vorm te geven en zo tot bloei te komen. De humanistische levensbeschouwing wil dit vermogen stimuleren en biedt hiertoe inspiratie.

EEN MENSELIJKE MORAAAL

Het is een typisch menselijk vermogen om goed en kwaad te kunnen onderscheiden. Mensen zijn in potentie gevoelig voor morele kwesties en voor een streven naar een mooi, zuiver en rechtvaardig leven. Dit streven bepaalt onze menselijkheid. Morele gevoeligheid maakt dat wij ons verantwoordelijk kunnen voelen voor de natuur, elkaar en onszelf, en geeft ruimte om naar die verantwoordelijkheid te handelen. Om die reden zullen humanisten zich altijd inzetten om morele gevoeligheid te prikkelen en te ontwikkelen.

KENNIS VERGAREN

Mensen willen zichzelf en de wereld doorgronden, en zullen dat op eigen kracht moeten doen. Betrouwbare kennis ontstaat door een proces van waarnemen, argumenteren, beoordelen, toetsen en herzien. Deze elementen komen onder meer samen in de wetenschappelijke methode. Kennis is mensenwerk en dus feilbaar. Het humanisme vraagt van mensen de voortdurende bereidheid om hun ideeën aan te passen als daar overtuigende redenen voor zijn. Ons mens- en wereldbeeld is daarmee open en principieel aan verandering onderhevig.

MENSELIJKE EXPRESSIE

Mensen geven vorm aan hun ervaringen, ideeën en gevoel door middel van verhalen, kunst, muziek en verbeelding. Expressie is voor humanisten een levensbehoefte; door zich uit te drukken, geven mensen zin en betekenis aan hun bestaan. De menselijke culturen die als gevolg van deze expressies zijn gegroeid, zijn inspirerend en inherent waardevol – al zijn ze niet boven kritiek verheven.

ONGODSDIENSTIG KARAKTER

Humanisten geloven in de kracht van mensen en beroepen zich niet op een goddelijke openbaring of goddelijk ingrijpen. Wij denken dat alle levensbeschouwingen en religies een menselijke oorsprong hebben – en daarmee open staan voor duiding en kritiek. Humanisten steunen uitsluitend op menselijke bronnen van kennis, zin en moraal. Dit betekent dat wij omtrent vragen naar zin, waarheid en moraal een beroep doen op menselijke tradities en op de kwaliteiten en betrokkenheid van onze tijdgenoten.

2

Het humanisme is een politiek-moreel streven

MENSELIJKE WAARDIGHEID

Ons hoogste ideaal is het bevorderen van menselijke waardigheid ofwel humaniteit. Dit streven komt het best tot zijn recht in een democratische rechtsstaat en vraagt de actieve inzet van burgers. De Universele Verklaring voor de Rechten van de Mens is onze morele en politieke leidraad. We voelen ons geroepen om een menswaardig leven voor ieder individu te bevorderen en zetten ons hier actief voor in.

INDIVIDUELE VRIJHEID

Wij bepleiten de grootst mogelijke vrijheid voor ieder individu, zolang die niet ten koste gaat van de vrijheid van anderen. Wij vinden dat iedere burger de ruimte moet krijgen om zo autonoom te zijn als in haar of zijn vermogen ligt. Dit ideaal is kwetsbaar en vraagt verantwoordelijk gedrag van ons allen. Hoewel ieder mens geboren en gevormd wordt in een specifieke cultuur en dus een specifieke achtergrond heeft, zijn mensen volgens humanisten niet veroordeeld tot hun groep. De vrijheid van een individu gaat voor ons moreel gezien vooraf aan de vrijheid van groepen, culturen en tradities.

MENSEN ZIJN GELIJKWAARDIG

Geen enkel kenmerk van ras, sekse, leeftijd, seksuele voorkeur, cultuur of anderszins tast in onze ogen de gelijkwaardigheid van mensen aan. In eerste en laatste instantie zijn we gezamenlijk mens, en vanuit die medemenselijkheid voelen humanisten zich verbonden met alle mensen. Wij vatten dit ideaal op als universeel nastrevenswaardig en beperken ons politiek-moreel streven dan ook niet tot het eigen land of de eigen gemeenschap. Het humanisme is kosmopolitisch van aard.

ZORG VOOR ONZE LEEFOMGEVING

Niet alleen mensen zijn kwetsbaar, ook onze leefomgeving verdient zorg en aandacht. Humanisten streven naar een gevarieerde openbare ruimte, voelen de plicht om de natuur met zorg te behandelen en willen goed omgaan met dieren. Het voorkómen van onnodig lijden bij dieren zien wij als een kenmerk van humaniteit.

NEUTRALE STAAT EN PLURIFORM DEBAT

De staat is van ons allen en moet dus levensbeschouwelijk neutraal zijn. Geen enkele levensbeschouwelijke stroming mag aan burgers worden opgedrongen, een voorkeursbehandeling krijgen of achtergesteld worden. Dat betekent niet dat mensen hun mond moeten houden over hun waarden, idealen en overtuigingen. Humanisten zullen een debat hierover juist stimuleren. Levensbeschouwelijke overwegingen spelen immers een rechtmatige en essentiële rol in het publieke en politieke debat. Deze levensbeschouwelijke standpunten zijn echter niet onaantastbaar; ze mogen – net als andere overwegingen – kritisch onderzocht worden.

EEN HUMANE SAMENLEVING

Een humane samenleving geeft iedereen een eerlijke kans op een goed leven en op werk dat voor hem of haar betekenisvol is. Een goed leven omvat niet alleen economische welvaart. Humanisten streven ook naar inspirerend onderwijs, aandachtige zorg, een rijk cultureel leven en een schone en diverse leefomgeving. De samenleving ligt niet klaar maar wordt door burgers vormgegeven. Het realiseren van een eerlijke, duurzame, rechtvaardige maatschappij met gelijke kansen is onze gezamenlijke verantwoordelijkheid.

Het humanisme omvat het streven naar een goed, zinvol en mooi persoonlijk leven

AANDACHT VOOR HET BESTAAN

Humanisten gaan ervan uit dat het aardse leven het enige is dat we hebben. Daarom hechten we bijzonder belang aan de vormgeving en invulling ervan. Inspiratie zoeken we in de natuur, in cultuur en in andere mensen. Bewust aandacht besteden aan je leven zien wij als een morele kwaliteit die moed vraagt. We kunnen en mogen van ons bestaan genieten.

WERKEN AAN JE KARAKTER

Leven moeten we leren; ons karakter vormt zich gaandeweg. In de humanistische traditie spreken we van het ontwikkelen van 'hogere menselijkheid', van 'vorming' (Bildung) en van 'levenskunst'. Zo geven we uitdrukking aan ons verlangen naar volledig mens-zijn en aan het streven naar een veelzijdige, evenwichtige ontplooiing.

Humanisten ervaren vorming vooral als een houding en een ideaal, en niet als een succesformule die alle problemen oplost. Ons bestaan doet zich voor met kansen én beperkingen; een levenskunstenaar zoekt met beide een goede omgang.

LEVEN DOE JE SAMEN

Een betekenisvol persoonlijk leven steunt op intieme en zorgzame relaties. Naast familierelaties hechten humanisten traditioneel aan vriendschappen. Vriendschappen combineren diepe verbondenheid immers met de vrije keuze voor een persoon. Juist in contact met anderen komen onze persoonlijke inzichten en visies op het leven tot uitdrukking. Mensen kunnen van elkaar genieten, elkaar aan het lachen maken, elkaar troosten, inspireren en tot voorbeeld dienen. Je verbonden weten met andere mensen helpt om je betrokken te voelen bij je eigen leven en bij de wereld. Die betrokkenheid kan verloren gaan, maar ook weer hervonden worden.

ZIN EN ZINLOOSHEID

Humanisten geloven dat mensen ernaar verlangen om zin en waarde in hun leven te ervaren. Die ervaring van zin is echter niet vanzelfsprekend; in sommige omstandigheden kan het leven je zelfs zinloos voorkomen. Humanisten erkennen dit en nemen dit gevoel serieus.

Hoewel het uiteindelijk aan ieder mens is om zelf zin en betekenis te geven aan het leven, geloven wij dat mensen van elkaar kunnen leren om een zekere gevoeligheid voor de waarde van het leven te ontwikkelen.

Humanisten ondernemen steeds weer pogingen om bij te dragen aan een waardig en zinvol bestaan waarin ook verlies en verdriet hun plaats kunnen krijgen. Zij bieden andere mensen begeleiding en steun bij het tot uitdrukking brengen van de zin van hun leven.

Het Humanistisch Verbond zet zich in om bovenstaande idealen en visies kenbaar te maken en toe te passen. Dit betekent dat we ons in het maatschappelijk debat op concrete punten laten horen. Daarbij kunt u bijvoorbeeld denken aan vreemdelingenbeleid, privacy, de rol van religie in de publieke sfeer, homoseksualiteit op scholen en medisch-ethische thema's, waaronder euthanasie. In de verschillende dossiers op onze website (zie: www.humanistischverbond.nl/dossiers), leest u wat onze overwegingen zijn en hoe we deze uiten in diverse debatten en opiniërende teksten. De tekst *Eigentijds humanisme* vindt u ook op onze website, met links naar dossiers, nieuws, debatten, visies en naar de Humanistische Canon.

Humanistisch Verbond

Postadres:

Postbus 75490
1070 AL Amsterdam

Bezoekadres:

Weteringschans 259
1017 XJ Amsterdam

tel: +31 (0)20 521 90 00

fax: +31 (0)20 521 90 80

email: info@humanistischverbond.nl

www.humanistischverbond.nl

Colofon

Eigentijds humanisme is een uitgave van het Humanistisch Verbond, december 2010

Eindredactie: Esther Wit

Redactie: Marjan Slob, Saskia Markx, Roeland Ensie

Vormgeving: Wilbert Ulaen

Druk: DR&DV mediaservices

Met dank aan diverse docenten van de Universiteit voor Humanistiek, humanistisch geestelijk verzorgers en leden van het Humanistisch Verbond.